

Szennyes diadal

A bosszú gondolatának megszületése 1942 megtorlása volt 1944–45

A történelmi tények előbb-utóbb nyilvánosságra kerülnek. Csak idő kérdése, hogy teljesen feltárva mutassák be a múlt hiteles eseményeit. Még akkor is, ha a mindenkori hatalom halálos fenyegetéssel tiltja ezek hangoztatását. Valahogy úgy, mint ahogy az ősrégi bölcselet állítja, hogyan vált köztudottá, hogy a császárnak kecskefüle van.

De nemcsak maguk a tények, a történelmi események lesznek érthetőbbek, hanem a hátterük is, ha nem kizárólag a hatalmon levők demagógiájából, hanem más szempontból is vizsgálódunk. Az 1944 vége óta napjainkig ismételt titói állítás szerint a délszláv térség 1,7 millió főnyi embervesztését a fasiszta német megszállók és csatlósai, továbbá hazai kiszolgálóik népirtása idézte elő. Az igazság azonban egészen más. Pártatlan külföldi felmérések és kimutatások szerint a németek és csatlósai (olasz, magyar, bolgár és más erők) elleni harcokban és megtorló intézkedések nyomán Jugoszláviában kb. 300 ezer ember halt meg. A többi, összesen 1,4 millió lélek – szerb, horvát, szlovén, muzulmán (bosnyák) – a délszláv népek közötti feszültségekből eredő, már az ún. népfelszabadító harcok során egymásnak feszülő türelmetlenségek és ellentétek, az egymással szembeni kíméletlen és kegyetlen etnikai és vallási tisztogatás áldozata lett. Ezen belül a mindegyik államalkotó délszláv etnikum által egyaránt üldözött – korabeli szóhasználattal likvidált – nemzeti kisebbségek, főleg a németek, magyarok és albánok veszteségei a legjelentősebbek. Számarányukhoz mérten különösen, de abszolút számokban is jelentős részét képezik a térség tetemes embervesztésének.

A történészek előtt ma már bel- és külföldön egyaránt világos, hogy partizánok, csetnikek, usztasák, domobránok és egyéb katonai és félkatonai alakulatok nyakra-főre gyilkolták nemcsak egymást, hanem még az ő ellenségeikkel feltételezések szerint szimpatizáló polgári lakosságot is. És nemcsak a fegyveres harcok idején tették ezt, hanem az azt követő, több éven át tartó egymásközi leszámolások során is, mindaddig, amíg a szovjet haderővel és

fegyverekkel is támogatott Tito-párt felül nem kerekedett Draža Mihajlović¹ csetnikjein a szerbiai, és az albán ellenállókon a koszovói hegyek erdeiben és barlangjaiban, de egyéb ellenállókon is, szerte a jugoszláv térségben.

A háború után folytatott titói megtorlások és leszámolások során a fegyvertelen és védtelenül kiszolgáltatott ártatlan civileket is lemészárolták és kaparták el tömegsírokba másságuk és vagyonuk miatt. Ma már köztudott, hogy az angolok a háború vége felé 35 ezer szlovén és 80 ezer horvát nemzetiségű lefegyverzett hadifoglyot adtak át az új titoista hatalom fegyveres erőinek. Közülük nagyon kevesen éltek túl a köztük csapott tömegmészárlást. Hasonló sorsra jutottak Draža Mihajlović csetnikjei és az albán ellenállók elfogott fegyveresei is, akiknek nem csekély száma mindmáig ismeretlen. Ezenkívül még vagy 200 ezer német és sváb nemzetiségű polgári személy (a háború előtti 600 ezerből) még a kitoloncolások előtt „titokzatos módon eltűnt” a haláltáborokból, vagy még mielőtt odakerülhetett volna. S eltűnt még 40-50 ezer magyar polgári személy is a németekhez hasonló módon. Csakhogy e két utóbbi a további folyamatos terror, kitelepítések és egyéb hátrányos megkülönböztetések következtében nemzeti kisebbségként nem tudta bepótolni veszteségeit, mint az államalkotó délszláv népek.

Erre a folyamatos és állandó kisebbségellenes terrorra óriási, szinte napjainkig ható befolyása volt két kiemelkedő titoista ideológusnak, kimagasló politikai vezetőnek: Moša Pijadának és Milovan Đilasnak, korabeli megnyilatkozásaik révén. Ők szinte sulykolták a szerbség fejébe a németek és a magyarok kollektív háborús bűnösségét, mert szerintük, ez a két nép az oka a szerb nép minden szenvedésének. S ha e bolsevista fajgyűlölő ideológia idővel párosul (és párosult is) a szerb egyház mássággal szembeni türelmetlenségét hirdető ideológiájával, nem csoda, ha szinte az egész szerb lakosság meggyőződése, hogy az 1944-1945 folyamán lezajlott magyarirtás

¹ Valódi neve Dragoljub Mihailović. A londoni emigráns királyi jugoszláv kormány tábornoka. A kommunista Titóval rivalizáló, antibolsevista hadvezér. Tito parancsára 1946-ban elfogták és kivégezték.

valójában igazságos szerb bosszú volt a háború alatt történetek miatt. Valójában ez a bosszú a háború után csak elkezdődött. S habár brutalitása némileg enyhült, igazi célja az alapos etnikai tisztogatás, a más kultúrák lerombolása és egyéb atrocitások formájában szinte napjainkban is folytatódik a kisebbségekkel, a mássággal, s ezen belül a magyarsággal szemben is.

Amiről jó fél évszázadon át még suttogva is életveszélyes volt beszélni, arra ma már lassan fény derül, s az igazság felülkerekedik a félelem és a terror által táplált hazugságaradaton éppen úgy, mint az ókori bölcsességben a kecskefülű Midasz király szégyenéről. Az általános magyar közvéleményt mellbevágóan döbentette meg 1990 elején, a ma már történelminek nevezett Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége által felröppentett hír: 1944 őszén, de még 1945 elején is, ártatlan délvidéki magyarok és németek tízezreit végezték ki brutális kegyetlenséggel, s jóval többet üldöztek el hajlékukból, s toloncoltak ki szülőföldjükről Tito partizánjai.

A történetírás az ilyenfajta tevékenységet egyértelműen népiirtásnak nevezi, elrendelőit és végrehajtóit pedig tömeggyilkos háborús bűnösöknek, akik számára nincs és nem is adható felmentés. Josip Broz Tito nem csupán tudott a történetekről, hanem áldását is adta a vétlen polgári lakosság irtására, aminek során úgy tüntettek el tíz- és százezreket a föld színéről, mint valami fertőzött jószágot, s kaparták, dugták el tetemeiket temetőárokok, gyárgödörök, dögtemetők, elhagyott kutak, útszéli árkok, karszti víznyelők² és egyéb helyeken rögtönzött tömegsírokban, vagy jobb híján a Duna és a Tisza vizének hullámaiban.

Ma már minden kétség kizárható afelől, hogy a délvidéki magyarok és a németek tömeges lemészárlását, kitoloncolását és vagyonukból való kiforgatását előre kidolgozott forgatókönyv szerint hajtották végre. A bácskai Sajkás-vidék szerb lakói, csúrogiakkal és zsabylaiakkal az élükön, küldöttséget menesztettek Titóhoz 1944 őszén, aki akkor Versecen, illetve Pancsován tartózkodott, és arra kérték, engedje meg, hogy a vidék szerb lakossága maga álljon bosszút a magyarokon. A vérbosszú sikerét elősegítendő, Tito úgy intézkedett, hogy a tervezett polgári közigazgatás helyett a Bánságban, Bácskában és Baranyában katonai közigazgatást vezetett be. Így a bosszúsomjas szerbek megkapták a fegyveres erők hathatós támogatását szándékuk végrehajtására. Akciójukat serkentette még Moša Pijade titkos utasítása is. Ő akkoriban a Jugoszláv Kommunista

Párt Központi Bizottságának a tagja, Tito elnök egyik főideológusa volt, s a bosszú angyalának is nevezték.

A hatvanas évek végén a belgrádi rádió első műsora sugározta az akkor már vagy egy évtizede elhunyt alvezérnek az egyik, 1944 végén, egy tömeggyűlésen elhangzott „történelmi jelentőségű” beszédét.³

Idézet a beszédből

Jugoszlávia népei, a Bánság, Bácska, Szerémség és Baranya térségében sem tűrhetik el többé, a délszláv földeken élő és délszláv vendégszeretetet élvező más nemzetiségű áruelők, az idegen hódítók feltétel nélküli kiszolgálóinak és segítőinek jelenlétét. Az itt élő német és sváb népközösségek tagjai többé nem maradhatnak e szláv földeken, mert visszaéltek a hagyományosan nagylelkű délszláv vendégszeretettel, s valamennyien kiszolgálták, bizonyos mértékben támogatták is a hódító, fasiszta, hitleri Németország és csatlósai érdekeit és céljait. Minden itt élő német és sváb felelős azért, mert feltétel nélkül támogatta a megszálló náci gonosztevők gátlástalan kizsákmányolását, féktelen kegyetlenkedéseit és kíméletlen népiirtását a velük itt együtt élő, védtelen és ártatlan délszláv őslakossággal szemben. A német kisebbség mindegyik tagja, erkölcsi, anyagi és büntetőjogi felelősséggel tartozik háborús bűneiért, a megrabolt, megalázott, megkínzott és megtizedelt őshonos délszláv népek ellenében, s mint ilyen, úgy egyénileg, mint az egész népközösség elmarasztalódik, bizonyítottan háborús bűnös tagjait rögtönítelő hadbírószág elé állítják, s ott nyerik el megérdemelt büntetésüket, a többi pedig, minden itt lévő vagyona elvesztésével és az országból való kitoloncolással bűnhődik úgy, hogy a kitelepítések lehetőségeinek megvalósításáig, szigorúan őrzött gyűjtőtáborokban nyernek elhelyezést. Hátrahagyott földjeik, házaik és egyéb vagyonuk pedig, azon sokat szenvedett délszláv családok között lesznek kiosztva, melyeknek vagyonát a náci hódítók elkobozták, vagy felperzselték, illetve családjuk tagjait lemészárolták.

Ami a más nemzeti kisebbségeket illeti, a hajuk szála sem görbülhet meg, s mindenben egyenjogúak lesznek az államalkotó délszláv népekkel, mert teljes mértékű lojalitást, szolidaritást és testvéri szeretetet tanúsítottak ezek iránt, hősiess szabadságharcuk egész ideje alatt, s lehetőségeikhez mérten részt is vettek, illetve támogatták ezek népfelszabadító harcát

² Szlovéniában, Isztriában, a dalmát tengerparton és a dalmát szigeteken a potenciális szlovén, horvát és olasz nemzetiségű ellenfeleiket irtotta Tito, és a tetemeiket számtalan helyen a vrtacska néven ismert karszti víznyelőkbe dobálták.

³A beszéd elhangzása után jó 25 évvel lejátszott hangdokumentumról feljegyzéseket készítettem, annak alapján közlöm e részletet korabeli sajtó feljegyzésem alapján. - A szerző megj.

és szocialista forradalmát. Ez alól, csak a magyar kisebbség tagjai kivételek. Velük szemben már sokkal óvatosabban kell eljárunk.

Ami a bánási magyar kisebbséget illeti, egészen bizonyos lehet abban, hogy nem lesz semmi bántódása, mert nem állt a Bánásot megszálló Wehrmacht és SS kiszolgálóinak sorába, hanem mindvégig becsülettel a szabadságért harcoló szerbekkel szimpatizált és ezek hősiességét támogatta. Nem így azonban a Bács- és Baranya-megyei magyar kisebbség. Nekik nagyon drágán, sok esetben életükkel kell fizetniük, a magyar fasiszta megszállókkal folytatott hazaáruló együttműködésükért, az itt élő szerbség elleni razziákban hajtóvadászatokban való kollaborációjukért. Mind azon magyarok, akikre a népi hatalom és biztonsági szervei egyértelműen rábizonyítják a háborús bűnöket, vagy a megszálló erővel való kollaborálást, ugyanabban a büntetésben részesülnek, mint a német kisebbség, azaz életükkel, vagyonelkobozással és az ország területéről való kitoloncolással.

Az új „népi hatalom” első ténykedése az volt, hogy összefogdosta a honvédségtől megszökött vagy hadifogságból hazatérő magyar katonákat, csendőröket, rendőröket, nemzetőröket és állami szolgálatot teljesítő civileket, tisztviselőket, értelmiségieket, vasutasokat, csőszöket, postásokat, de még a küldöncöket, kézbesítőket is. Ezek legtöbbször kivégezték. Sokukat nyomban a begyűjtésük után agyonverték. Bottal, láncsal, fejszével, ásóval, esetenként késsel lekasabolták. Letépték, vagdoszták fülüket, orrukat, kinyomták a szemüket. Szenttamáson akadt egy borbély is, aki borotvájával kéz és lábujjakat amputált, herélt, himvesszőket, női kebleket metszett le. A megcsonkított áldozatok még a község háza kínzókamrában használt pincéjében kiszendvedtek. Tetemüket rabtársaikkal rakatták parasztkocsikra és vitték el ismeretlen helyeken előre megásatott tömegsírokba. A lemetszett testrészeket, temérdek szennyet és vért pedig, a szintén e célra befogott magyar asszonyokkal, lányokkal szedették vaslapátokkal az odakészített vashordókba.⁴ Elfogták és összeterezték az országutakon csellengő, menekülő magyarokat és bukovinai telepeseiket. A menekülő kocsikaravánjait és egyéb szegénységét elszedték, s kifosztásuk után a férfinépet kényszermunkára vagy kivégzésre hajtották el, a nőket, gyerekeket és időseket meg táborba zárták.

A tömeggyilkosságok indoka csak részben következtethető ki abból, amit az elkövetők

hangoztattak abban az időben, és amit utódaik ismételtetnek ma is. „A szerb nép indokolt haragja állt bosszút, válaszként az 1942-es razzia során elszendvedett veszteségeiért.” A különbség a két vérengzés végkifejlete között csupán az, hogy az 1942-es bűnös magyar tiszteket a magyarok elfogták és kiadták a jugoszlávoknak, s ezek „méltó büntetéssel”, halállal is büntették őket, az 1944-1945-ös elkövetők körül viszont már több mint 60 éve síri csend honol. Ha még nem kiáltották ki őket Tito és Moša Pijade után a „nép hőseivé” és az „emberi jogok és méltóság feddhetetlen, következetes élharcosaivá”. Megérdemelnék, hiszen az ő ártatlan magyar polgári áldozatainak száma, az 1942-es szerbekét, zsidókat és cigányokét együttesen is vagy tízszeresen felülmúlta.

De lássuk azonban mit is közölt velünk, magyarokkal Tito másik eminens ideológusa, a famózus 1944-es év magyar karácsonyára megjelent magyar nyelvű újságjában, a Szabad Vajdaságban, a mai Magyar Szó elődjében. **„Nincs, és nem is lesz bocsánat azok számára, akik gonosztetteikkel Horthy véres uralma alatt gyilkolták, kínozták, rabolták, táborokba hurcolták, kényszermunkára hajszolták Jugoszlávia népeit, akik Horthy hóhérainak véres kezét érezték. (...) Ami a németeket illeti, nálunk részesei voltak a Harmadik Birodalom hódító hadjáratának. Az Ötödik Hadoszlop különös szerepét játszották. Őket nem fűzik érzelmi szálak a földhöz. Természetes, hogy a német kisebbség ellen nem élhetünk ugyanazokkal az eszközökkel amelyekkel ők éltek velünk szemben: túszrendszer, kínzókamrák, stb. Egyetlen rög földünk sem maradhat a tulajdonukban, miután azt sohasem tekintették sajátjuknak, hanem a nagy német birodalom földjének. A németek tehát, komoly akadályai államunk belső konszolidációjának”** – hangoztatta a délszláv bolsevista ideológia népiirtásra uszító fenyegetéseit Milovan Đilas⁵.

Az előbbieket során hangsúlyozott éles hangú Moša Pijade-fenyegetéseket szinte szóról szóra megismétlő Đilas viszont, az első háború utáni magyar nyelvű újság első számában megjelent vezércikkében már előre vetíti a kisebbségellenes terror enyhítését is. **„Nem lehet minden magyart felelőssé tenni Horthy és Szálasi bűneiért. Fasiszta gonosztevők a szerbek, horvátok és más délszláv népek között is voltak. Draza Mihajlović szerb csetnikjei, Nedics⁶ fegyveresei, vagy Ante Pavelić⁷ horvát**

⁴ Ezekről a kegyetlenségekről a 26-os azonosító számmal jelölt tanú közölte a részleteket.

⁵ Milovan Đilas vezércikke a Szabad Vajdaság 1944. december 24-én megjelent első számában.

⁶ Milan Nedić: A németek által megszállt Szerbia háború alatti kormányfője.

⁷ Ante Pavelić: A királyi Jugoszláviából 1941 áprilisában kivált Független Horvát Államnak, a hitleri Németország mellett elkötelezett országnak az államfője.

usztasái például, egy cseppet sem voltak jobbak Szálasi magyar nyilaskereszteseinél. A gonosztevőket, akik az ártatlan nép vérével mocskolták be kezeiket, meg kell büntetni, bármilyen nemzetiségűek legyenek is.

Dilas fenti, békülékenyebb hangú vezércikke mellett még egy reménykeltő információt közölt az újság karácsonyi száma, „**Hazatért 300 magyar a topolai táborból**” cím alatt. Ebből az aláírás nélküli írásból megtudhatjuk, hogy Topolyán (és feltehetően máshol is), 1944 december 22-én megszüntették a munkásszázadot és a politikai büntetőtábort is, és ezekből „**hazaengedtek 300 olyan félrevezetett magyart, akik különböző fasiszta egyesületek tagjai voltak. A megejtett vizsgálatok és kihallgatások után (a haditörvényszék megállapította ugyanis, hogy csak egyszerű tagjai voltak**

valamely fasiszta egyesületnek, de pusztán jelenlétükön és tagsági könyvükön kívül semmivel sem járultak hozzá a szervezetek munkájához. A haditörvényszék megállapította még, hogy a szabadlábba helyezettek zöme szegény földmunkás, s hogy a hazug fasiszta propaganda és csábító ígéretek miatt léptek be a szervezetekbe, s mivel nem piszkolták be kezüket a jugoszláv nép vérével, e 300 magyar szabadon élhet az új népi Jugoszláviában.”

„**A munkásszázadok és politikai büntetőtáborok megszüntetése és más intézkedések megdönthetetlenül igazolják, hogy a jugoszláv népközösségben helye van a magyar kisebbségnek is**” – fejezte be írását a névtelen cikkíró.

